

BOEKBEDRIJF

Samenstelling: Herman De Coninck, Jack Van Gils

26

En 27. Gisteren ontving de dichter Gerrit Kouwenaar de Prijs der Nederlandse Letteren. Louis Houët sprak met hem.

30

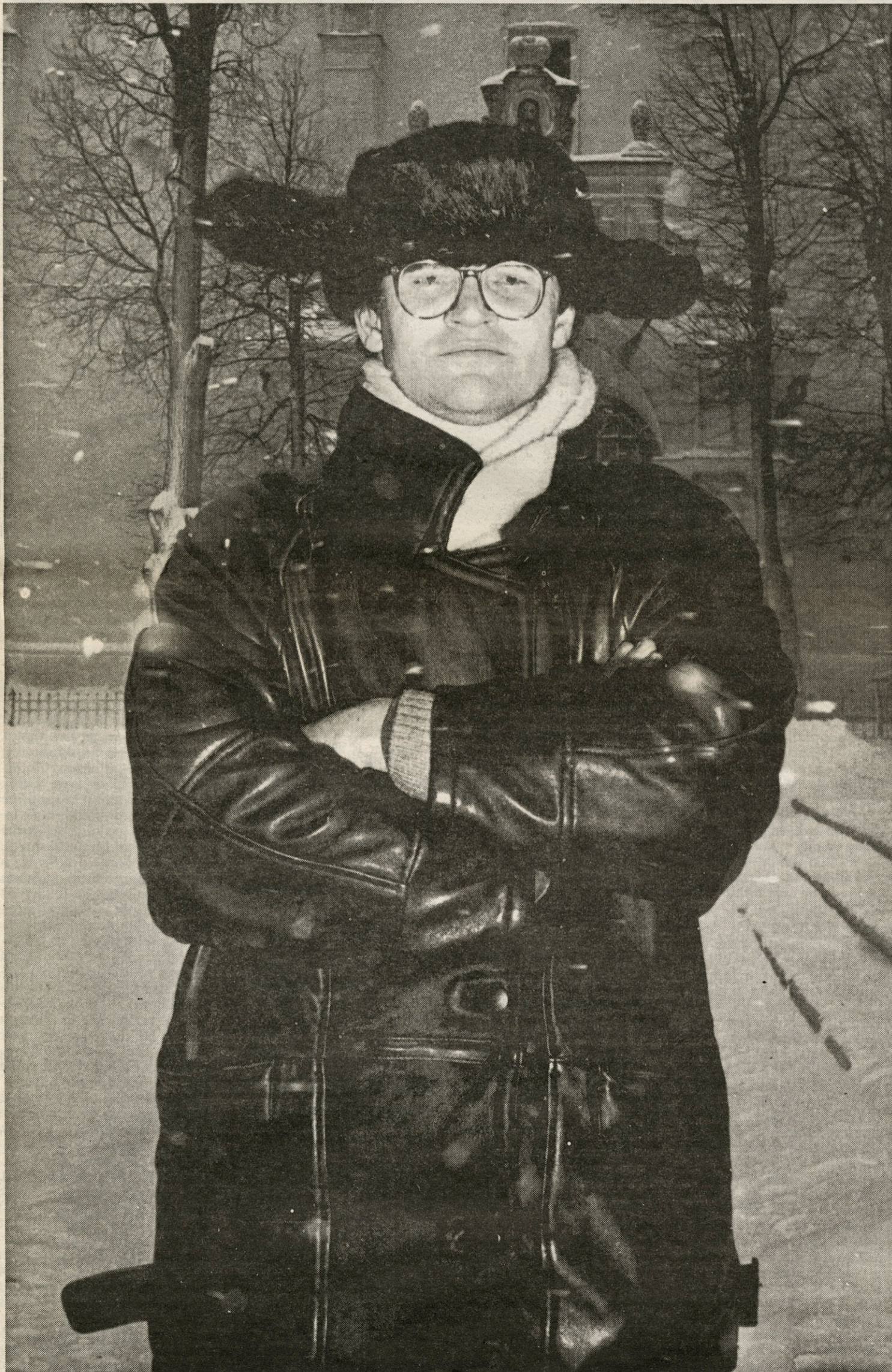

Met 'Un grand pas vers le Bon Dieu' won Jean Vautrin in Frankrijk zopas de Prix Goncourt. Frans Aerts recenseert.

32

'Lords of Poverty', een ophefmakend boek over ontwikkelingshulp. Tom Ronse bericht.

DE KEYZER BIJ DE RUSSEN

Deze week werd de Gentse fotograaf Carl De Keyzer (foto hiernaast) laureaat van de Louis-Paul Boon Prijs, hem toegekend door Honest Arts Movement (HAM), een kunstenaarsvereniging die L.P. Boon in haar rangen had. Gerrit Kouwenaar, Jean Vautrin, Carl de Keyzer: een Boekbedrijf van bekroonden. Carl De Keyzer (30) heeft al een resem tentoonstellingen in binnen-en buitenland op zijn palmares. Een fotoboek over India leverde hem verscheidene gerenommeerde prijzen op. Zopas verscheen zijn derde boek: 'USSR 1989 CCCP'. Een boek dat staande of liggend in de kast, elke dag mooier wordt, vind Johan De Vos.

"Carl De Keyzer maakt gekompliceerde foto's in drie dimensies. Het is niet zijn bedoeling om iets te bewijzen maar om iets te tonen. Dat is interessant. De foto's zijn niet éénduidig, ze kunnen op vele manieren gezien en herzien worden." En: "De Keyser bewondert de kennis van de Russen. Hij merkte dat ze veel lezen. Ze lezen en herlezen de krant en kennen beter dan wij in het Westen de literatuur. Boeken worden gekocht, gelezen en doorgegeven. De Russen weten veel." Pagina 's 28-29.

(Foto: Alex Van Den Winkel)

De fotograaf mocht de gehele dag mee reizen met een bruidstoet. Op zo'n dag bezoeken ze alle historische plekken in de buurt en drinken er een glaasje. (Foto Carl De Keyzer)

Carl De Keyzer. 'USSR 1989 CCCP'

De Russen, de Russen en de Russen

Er zijn boeken die, liggende op de tafel, of staande in de boekenkast, mooier worden. Vanzelf. Deze boeken hebben een ingebouwd automatisme waardoor ze zichzelf verrijken. Los van de auteur, los van de uitgever. Het gebeurt niet vaak, maar het kan. Het verschijnsel doet zich meestal voor tijdens de wintermaanden en in verwarmde kamers. 'USSR 1989 CCCP' is volgens Johan De Vos zo'n boek.

Ik heb het fotoboek van Carl De Keyzer nog maar een paar weken, en toch is het ondertussen al aanzienlijk mooier geworden. Het is eigenlijk zonde om er nu al een bespreking aan te wijden, want wie weet hoe het volgend jaar zal zijn. Ondertussen bevat het boek 75 grote

zwart-wit foto's. Ze zijn afgedrukt op glimmend papier en vormen het gros van het boek. Vooraan zijn er nog 21 kleine foto's op ruiger gelig papier samen met nog eens twaalf korte verhalen. Het geheel handelt over de twaalf reizen die Carl De Keyzer dit jaar naar Rusland maakte en over hetgeen hij er gezien heeft en niet begrepen.

De foto's vormen geen verhaal. Het zijn tafereelen uit het leven van de Russen. Het geheel lijkt onoverzichtelijk want Rusland is een enorm groot land en er zijn Russen en Russen en Russen.

Eén van de grote kwaliteiten van Carl De Keyzer is dat hij zo gezond is. De man beschikt over een lichaam dat blijft functioneren ook met grote hoeveelheden vodka, weinig slaap, ondefinieerbaar voedsel en een konstante bestaansonzekerheid. Zo slaagde hij erin op een schijnbaar nuchtere, verstandige, verwonderde manier aanwezig te zijn op plekken waar de doorsnee toerist haastig aan voorbij loopt.

Het is niet eenvoudig om na lange verplaatsingen en ontberingen anders te zijn dan een toerist. Daar moet je gezond voor zijn, en voorbereid. Een lichaam heeft tijd nodig om zich aan te passen na lange vliegtuigreizen en tijdswisselingen, bij ander voer en andere lucht. Spelen op verplaatsing is lastiger. Men functioneert er niet optimaal.

Een schrijver kan zijn impressies in grote hoeveelheden hamsteren en thuis ordenen. Als zijn kop weer helder is. Een fotograaf moet de opnamen ter plekke maken. Zijn film moet goed belicht zijn, en de beelden juist ingekaderd. De kop van de fotograaf moet ter plekke helder zijn.

Niet de bedoeling om iets te bewijzen, maar om iets te tonen

Carl De Keyzer heeft zich dit jaar twaalf keer ingeschreven bij één of andere ordinaire georganiseerde groepsreis naar Rusland. Meestal vanuit België, een enkele keer vanuit Nederland. En zo trok hij met fans van het ware en onvervalste kommunisme naar het land hunner dromen. Zijn bedoeling was al van bij de aanvang duidelijk omljnd: hij zou een fotoboek maken over de Russen. Hij schreef zich in bij die reizen, omdat het individueel reizen duurder is, maar ook omdat hij op die manier ontsnapte aan al te veel controles van de overheid. Iemand die in Rusland individueel reist wordt veel nauwlettender gevolgd. Bij een groepsreis is het relatief eenvoudig om zich los te maken van de groep, de trein te nemen en alleen een andere stad of streek te bezoeken. Het nadeel van dit soort reizen is dat ze kort zijn,

meestal maar een dag of tien, en dat men binnen die tijd ook nog tijd verliest door in de dag van de ene stad naar de andere te vliegen. Op die manier is het niet zo gemakkelijk om kontakten te leggen met de inwoners. En toch heeft De Keyzer die volop gehad. Vandaar de grote hoeveelheden vodka.

Carl De Keyzer maakt gekompliceerde foto's in drie dimensies. Het is niet zijn bedoeling om iets te bewijzen, maar om iets te tonen. Dat is interessant. De foto's zijn niet éénduidig, ze kunnen op veel manieren gezien en herzien worden. Bij dat alles speelt de derde dimensie een grote rol. Want Carl De Keyzer plaatst een gebeuren in de voorgrond tegenover nog iets in de achtergrond waarbij het één het ander beïnvloedt. Het is technisch niet eenvoudig om zoiets te verwezenlijken. De Keyzer wil afbeeldingen die scherp zijn, zowel in de voorgrond als in de diepte. Om dat te bereiken heeft hij een klein diafragma nodig. En veel licht. Nu heeft Rusland niet de reputatie een zonnig land te zijn. En vaak doet Carl De Keyzer dan ook een beroep op een zeer sterke flits. Om zeker te zijn van scherpe goed gedekte negatieven gebruikt hij ook een groot fototoestel, dat toch nog gemakkelijk uit de hand kan bediend worden. Zonder statief.

In de praktijk is het zo, dat het flitslicht de voorgrond domineert en scherp weergeeft en dat de achter-

grond iets minder sterk belicht wordt door het aanwezige licht. De fotograaf maakt meestal ook gebruik van een groothoek, waardoor hij veel elementen in beeld krijgt. Dat is lastig, want op die manier valt er ook veel te komposeren.

Beginnende amateurs - ik bemin ze - fotograferen zo dat het belangrijkste deel van het onderwerp pal midden in beeld staat. De ingebouwde-flits-volautomatische-scherp-en-licht-instellings-ondingen vragen erom om zo belicht te worden.

Gevorderde amateurs en doorde-weekse professionelen spelen het klaar om het beeld verstandig te organiseren. Ze kijken niet alleen naar het midden van het beeld, maar overschouwen de mogelijkheden van de gehele rechthoek.

Zelden zien we iemand die erin slaagt om bij de foto's ook nog op een zinvolle - niet toevallige manier - de achtergrond te betrekken, meestal gebeurt het dan nog om de zogenaamd esthetische redenen, om de foto aantrekkelijker te maken, piktraler.

Carl De Keyzer heeft alleen de estetiserende reflex afgeleerd. Dat is lozend, want het publiek is er zo aan gewend. De tafereelen die hij maakt vragen bekeken te worden door een aandachtige toeschouwer die akkoord is om iets niet meteen te begrijpen en zelfs ook niet meteen mooi te vinden. De foto's maken

Yerevan net voor de grote betoging. Intellectuelen en kunstenaars, de kopstukken van het verzet, komen samen bij de rivier waar ze zich bezinnen. In de voorgrond is er een schoen, en in de achtergrond springt een man het beeld uit. (Foto Carl De Keyzer)

►►► zichzelf mooi, door ze in een warme kamer te koesteren, en later nog eens te bekijken. Het geheel van de opnamen werd geschikt in een eenvoudige, waardige lay-out, met brede marges, en uitklapbladen waarop de langwerpige panoramische foto's afgebeeld zijn.

Het verschil tussen het officiële en het ware leven

Dit is het derde boek van Carl De Keyzer. Het eerste, *Oogspanning*, beschouwde hij als een naschoolse oprisping. Toch bevatte het al de spanning die kenmerkend is voor zijn werk. Voor twee jaar verscheen *India*. Een serieus fotoboek waarvan er 4.000 exemplaren verkocht werden. Dat is in deze kontreien onwaarschijnlijk veel voor een niet al te goedkoop fotoboek.

Voor de India-reeks kreeg hij een aantal prijzen zoals de *Grand Prix Triennale de la Ville de Fribourg* (een belangrijkere onderscheiding is er nauwelijks in de fotowereld) maar ook veel opdrachten en aanbiedingen.

Hij werd uitgenodigd om deel uit te maken van grote internationale fotoagentschappen. Door op die manier samen te werken met andere reportagefotografen kunnen zijn foto's wereldwijd verspreid worden. Daar is hij voorlopig niet op ingegaan omdat zo'n agentschap hoe dan ook een groot deel van de winst opeist, en hij zelf veel rechtstreekse contacten heeft met tijdschriften die dit soort foto's publiceren over de gehele wereld.

De foto's van India waren bekoorlijker dan die van Rusland. Misschien komt het door de mensen of door de nattigheid in India, de gedrapeerde

kleren, de grote aanwezigheid van volk in de straten of de charme van het exotische. Rusland komt ons bekend voor, het lijken wel foto's te zijn van hier, maar dan vele jaren geleden. De Russen dragen ouderwetse kleren. Het hippe gedoe is vaak nep. De popconcerten worden bevolkt door grootmoeders en baby's en zelfs in Leningrad kan je de punkers op één hand tellen.

Carl De Keyzer schrijft over het andere circuit. Het verschil tussen het officiële en het ware leven. Elke Rus heeft rond zich een systeem ontwikkeld dat het hem mogelijk maakt om te overleven. Deze systemen zijn zo vernuftig en efficiënt dat ze ook haast onuitroeibaar zijn. Ze hebben dus alle mogelijke twijfels over het effect van de perestrojka en de glasnost. De systemen werken, en veel Russen zijn opvallend apatisch. In feite was het

kommunisme met zijn ingebouwde revolutionaire geest onuitvoerbaar bij de Russen. Russen zijn russen.

Toch verhaalt Carl De Keyzer over de snelle evolutie en over het verschil - bijvoorbeeld voor wat betreft de grenskontroles - tussen zijn eerste en laatste reizen.

De verhalen vooraan vormen een aperitief. Het zijn verhalen over mensen die Carl De Keyzer ontmoet heeft. Die typische korte reisonntoeningen en de grote verwarring. Een enkele keer meent men in hem een spion te zien en vele anderen keren leek hij de man van hun dromen te zijn. Meestal was er een levensgroot misverstand, want ja, wie kan er nu begrijpen dat iemand twaalf keer naar Rusland trekt alleen maar om een fotoboek te maken en daarmee zijn brood te verdienen. En hoe kan de fotograaf de mensen in Sochi of

Bratsk of Moskou begrijpen zonder zelfs hun taal te spreken?

Carl De Keyzer bewondert de kennis van de Russen. Hij merkte dat ze veel lezen. Ze lezen en herlezen de krant, en kennen beter dan wij in het Westen de literatuur. Boeken worden gekocht, gelezen en doorgegeven. De Russen weten veel.

Maar Carl De Keyzer is weer thuis en daar is hij blij om. Volgend jaar gaat hij naar Amerika om er een nieuwe fotoreeks te maken over de religie in de Verenigde Staten. Een nieuw boek over de nieuwe religie, die te maken heeft met de sentimenten en geld en de drang van de mensen om de pijn te stillen.

Johan De Vos
Carl De Keyzer, 'USSR 1989 CCCP'. Uitg. Focus en SDU. Formaat 30x30 in Duotone, 100 blzn., 1.300 fr.

Het Kirov Teater in Rusland. Een soldaat sjouwt aan een stuk van het decor dat moet dienen voor een vertoning in India. Twee andere soldaten kijken toe. (Foto Carl De Keyzer)

Vaders

Ouders in het algemeen en vaders in het bijzonder, scoren niet hoog in de jeugdliteratuur. In het beste geval zijn het kleurloze of afwezige figuren, en anders zijn ze de boosdoener. De vader van Nigel Hinton's geesteskind *Buddy* is daarop geen uitzondering. Hij heeft in de gevangenis gezeten wegens diefstal, is werkeloos, rookt en drinkt het schaarse geld op, loopt rond in van die rare rock'n'roll-kleren, maakt slobbergeluiden bij het eten, praat krom en gedraagt zich in het algemeen onaangepast.

Buddy heeft regelmatig het gevoel dat hij zich om zijn vader moet schamen. Toch houdt hij ook van hem en hij voelt zich schuldig omdat hij zich schaamt. Als *Buddy's* moeder de dag nadat hij wat geld voor een schooluitstapje uit haar portemonnee had gepikt bij hen weggaat, denkt *Buddy* dat haar vertrek zijn schuld is. Dan vindt zijn vader weer werk, een bijzonder lukratieve, nachtelijke baan. De aard van zijn werkzaamheden laat zich raden.

Op een dag verkennt *Buddy* een vervallen woning. Als blijkt dat daar duistere zaken worden afgewikkeld waar zijn vader bij betrokken is, rijpt er bij hem een plan om in één klap zijn vader van het stelen af te helpen en zijn ouders weer bij elkaar te brengen. Maar het loopt fout en vader wordt door de politie opgepakt. *Buddy* blijft eenzaam en alleen en beladen met schuldgevoelens achter.

Uit angst om in een tehuis te belanden, slaat hij op de vlucht en na een nachtelijke omzwerving komt hij tenslotte weer in het vervallen huis terecht, waar 'het Beest' woont - in feite een vriendelijke zwakzinnige. Uit een gesprek met hem, put *Buddy* de moed om zijn ouders en zijn omgeving onder ogen te komen.

Buddy is het verhaal van een gevoelige jongen die op een leeftijd dat hij zich op zijn eigen volwassen worden zou moeten kunnen toelagen, de last van de opvoeding van zijn vader op zijn schouders krijgt gedrukt. Dat leidt tot een hoop angst en onzekerheid, spanningen en tegenstrijdige gevoelens, maar Nigel Hinton maakt er geen eindeloos gezeur van. Hij vertelt zonder omhaal van woorden een spannend verhaal waarbinnen ruimte is voor een behoorlijk uitgewerkte karaktertekening.

Buddy's vader is ondanks alles geen karikatuur en de figuur van *Buddy* is herkenbaar tot in de details, zoals de absurde, zelfopgelegde taak om onderweg naar school zijn voeten niet op de strepen tussen de stoeptegels te zetten. Zelfs wie zoals ik zijn vroege jeugd al een eind achter zich heeft, hoeft zijn geheugen niet ver af te tasten naar een vergelijkbare opdracht. In de auto je adem drie lantaarnpalen ver inhouden, bijvoorbeeld.

Hinton's schrijfwijze is behalve rechttoe-rechtaan ook sterk visueel. Het verhaal speelt zich als het ware voor je ogen af. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het door de BBC tot een televisieserie werd verfilmd.

Veerle Van Houtte
Nigel Hinton, 'Buddy', vertaald door Hedi de Zanger. Uitg. Infodok, 13+